

Holmstranda gård i Hemnes kommune, Nordland fylke

Skjøtselplan

Gunn-Anne Sommersel

**Holmstranda gård i Hemnes kommune,
Nordland fylke
Skjøtselsplan**

Ecofact rapport: 46

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel, G.-A. 2010: Holmstranda gård i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 46. 25 s.
Nøkkelord:	Skjøtselsplan, kulturlandskap, biologisk mangfold, Hemnes, slåttemark, eng, husmannsplass, vegetasjon, Holmstranda.
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-044-4
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Nordland
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Gunn-Anne Sommersel
Prosjektmedarbeidere:	Geir Arnesen
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Oversiktsbilde Holmstranda gård. Foto: Gunn-Anne Sommersel

www.ecofact.no

Innhold

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 GENERELT OM HOLMSTRANDA GÅRD	3
3.1 LOKALITETSKARAKTERISTIKK	3
3.2 TIDLIGERE OG NÅVÆRENDE BRUK	3
3.3 KULTURMINNER	4
4 UNDERSØKTE ENGER	4
4.1 ENG 1 – SLATTEMARK (D01).....	4
4.2 ENG 2 – SLATTEMARK (D01).....	6
5 ANBEFALT SKJØTSEL	7
5.1 ENG 1 – SLATTEMARK (D01).....	7
5.2 ENG 2 – SLATTEMARK (D01).....	9
6 KILDER	11
6.1 NETTBASERTE KILDER	11
6.2 SKRIFTLIGE KILDER	11
7 FAKTAARK - NATURTYPER	12
8 ARTSLISTE OVER REGISTRERTE KARPLANTER	18

1 FORORD

På oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland har Ecofact AS utført kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan for Holmstranda gård i Hemnes kommune, Nordland fylke. Arbeidet bygger på felldata frembrakt under befaring 24. juli 2010, og samtale med grunneier (Jan Arnold Holmstrand). Arbeidet er utført av Cand. scient Gunn-Anne Sommersel, mens Cand. scient Geir Arnesen har kvalitetssikra rapporten. Sissel Vintersol Lillebjerka fra Hemnes kommune, planavdelingen var med under befaringen. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Ingvild Gabrielsen (Fylkesmannen i Nordland). Disse skal ha takk for godt samarbeid.

Tromsø
13. desember 2010

Gunn-Anne Sommersel

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Holmstranda er en gammel husmannsplass i Hemnes kommune som har vært i tradisjonell drift fram til 1953. Det er veiløst, og det har aldri blitt brukt tungt maskineri eller kunstgjødsel i området. Grunneier har på nytt begynt å slå deler av området i 2006. Det planlegges å drive tilnærmet tradisjonell slått på to av engene framover. Ecofact AS har kartlagt tilstanden i 2010, ved å se på arter/vegetasjonstyper og kommet med forslag til videre skjøtsel.

Datagrunnlag

Befaring og samtale med grunneier (Jan Arnold Holmstrand) ble foretatt 24. juli 2010 av Gunn-Anne Sommersel.

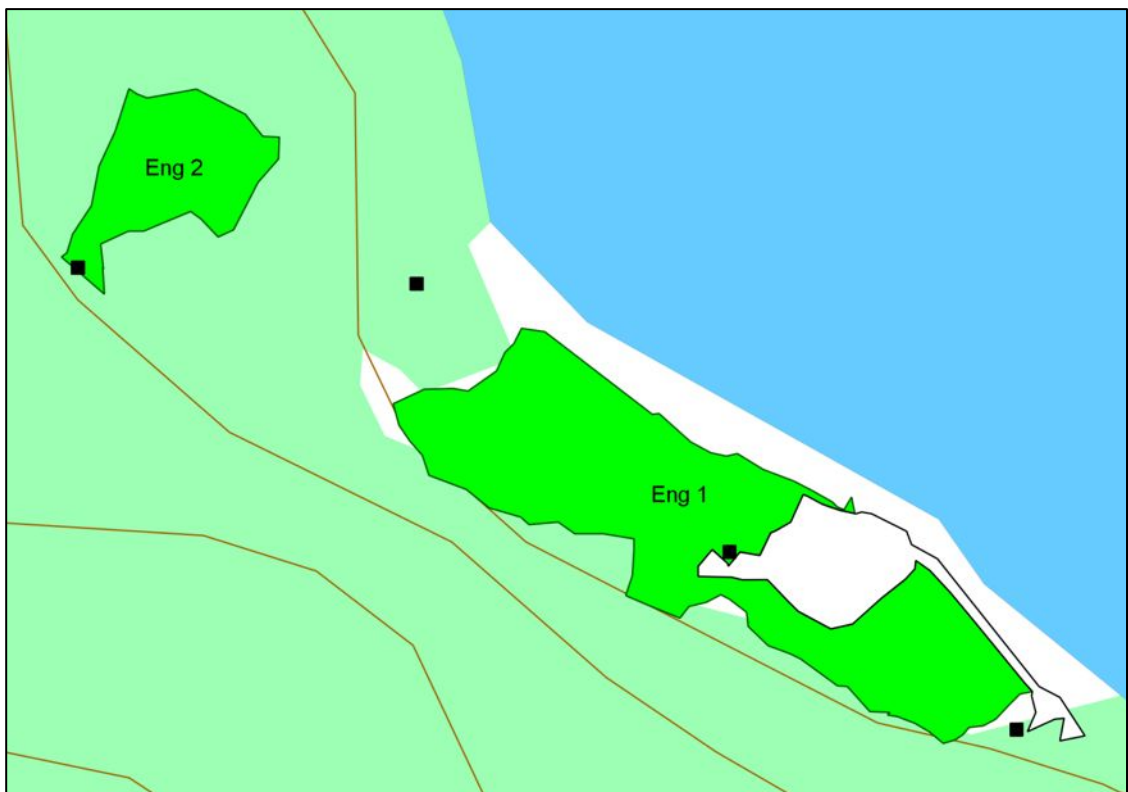
Biologiske verdier

Holmstranda gård har fortsatt enger med verdi. Lokaliteten har aldri vært drevet med tyngre maskineri eller kunstgjødsel. Imidlertid bærer begge de undersøkte engene preg av gjengroing. Den største enga har fortsatt mange av de artene som hører til i tradisjonelle slåtteenger, og kan sannsynligvis restaureres. Den noe mindre enga har vært en del beita, og det har kommet inn en del problemarter. Med innsats bør det imidlertid være mulig å restaurere også denne. Det bør også tas med i helhetsvurderinga at dette er en gammel husmannsplass som framstår uten vesentlige inngrep.

3 GENERELT OM HOLMSTRANDA GÅRD

3.1 Lokaltetskarakteristikk

Lokaliteten ligger på sørsiden av Ranfjorden, på vestsiden av munningen til Finneidfjorden. Området er i mellomboreal vegetasjonssone, svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen er glimmerskifer og glimmergneis. Formasjonen rundt Holmen er ikke inndelt, og det er derfor vanskelig å si mer nøyaktig hva berggrunnen består av her. Selve Holmstranda gård ligger i ei lita nordøstvendt bukt, avgrenset av en steinstrand ned mot sjøen, og bratte, trebevokste knauser på de andre sidene. De undersøkte områdene er slåtteenger og beitemark, med varierende grad av gjenvoksning. I tillegg er det granskog, med innslag av ulike løvtrær som ikke er undersøkt, samt flekkvise fattigmyrer som ikke er avgrenset, og kun overflatisk besiktiget. Nordøst for eiendommen ligger Holmholmen naturreservat og Holmholmen grunnvannssone. Det er ikke veiforbindelse til eiendommen. Transport skjer hovedsakelig ved hjelp av småbåt.

Figur 1. Oversiktskart over Holmstranda gård med de to undersøkte engene..

3.2 Tidligere og nåværende bruk

Holmstranda gård er en gammel husmannsplass som ble fraskilt i 1919. Det har vært dyr på gården, sannsynligvis 2-3 små nordlandskyr på det meste. Det har aldri vært brukt kunstgjødsel. Engene rundt husene og et stykke opp i lia ble slått med ljå, og høyet lagt i hesjer. De små myrene ble kanskje også slått, men ga neppe særlig avkastning. Grunneier mener at enga har vært pløyd med hest og plog, men aldri

tyngre redskaper. Siden området er uten vei, har det ikke vært mulig å frakte slikt inn i området. Driften av småbruket opphørte i 1953.

Nåværende grunneier begynte å slå eng 1 (se figur 1) i 2006. Denne har vært slått hvert år siden da, med slåttetidspunkt rundt 20. – 21. juli. Høyet tørker på bakken, og blir deretter lagt i nedre kant av enga, på grensa mot fjæra. Eng 2 (se figur 1) har vært beita de siste årene av sau og noe kyr som hører til i nabolaget, samt elg.

3.3 Kulturminner

Husene står fortsatt. De er pusset opp, men bør muligens undersøkes av kyndig person for å vurdere verdien.

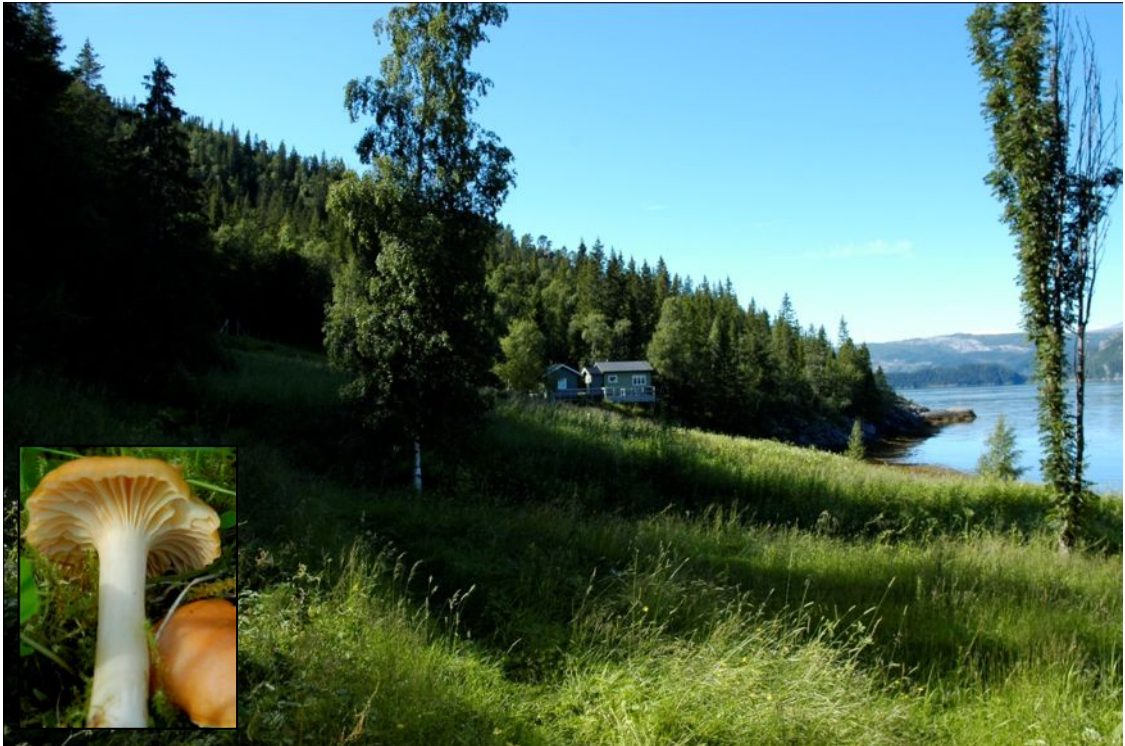
4 UNDERSØKTE ENGER

4.1 Eng 1 – Slåttemark (D01)

Avgrensinga av enga følger kantsonen ned mot fjæra og opp mot skogen. I tillegg er det et område tettest rundt husene som er slått mye oftere enn resten av enga, og fungerer som hage og vandrevei. Dette området er ikke tatt med i engarealet. Arealet av det avgrensede området er 7 567 m².

Figur 2: Eng 1 er en gammel slåtteeeng i gjengroingsfase. Den gamle stallen sees til venstre. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Figur 3: Eng 1 er en gammel slåtteeng i gjengroingsfase. Hytta i bakgrunnen ligger like utenfor området. Innfelt: Sannsynligvis engvokssopp (*Hygrocybe pratensis*). Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Enga har noe flekkvis fordeling av arter (se figur 2 og 3). Store områder domineres av skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*). I andre områder er skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), hvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*) og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) mest fremtredende. Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er viktig flekkvis, men har liten tuedannelse. I kanten mot skogen er det store grupper med bregner, hvorav skogburkne (*Athyrium filix-femina*) og sauetelg (*Dryopteris expansa*) er de viktigste. Sammen med enkelte små busker av bjørk (*Betula pubescens*) og rogn (*Sorbus aucuparia*) tyder dette på at gjengroingen er godt i gang. Imidlertid er det likevel fortsatt til stede en rekke arter som hører til i enga. De viktigste er ryllik (*Achillea millefolium*), engkvein (*Agrostis capillaris*), ulike marikåper (*Alchemilla* spp.), gulaks (*Anthoxantum odoratum*), harerug (*Bistorta vivipara*), rødsvingel (*Festuca rubra*), hvitmaure (*Galium boreale*), svever (*Hieracium* sp.), følblom (*Leontodon autumnalis*), prestekrage (*Leucantemum vulgare*), engfrytle (*Luzula multiflora* ssp. *multiflora*), blåkoll (*Prunella vulgaris*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor* coll.) og engsyre (*Rumex acetosa*). I tillegg ble det funnet noe som sannsynligvis er engvokssopp (*Hygrocybe pratensis*), en art som ofte forbindes med ugjødslede grasmarker.

Vegetasjonstypene i enga er hovedsaklig frisk fattigeng (G4) i gjengroingsfase, og Frisk næringsrik ”natureng” (G13) i gjengroingsfase (Fremstad, 1997).

Enga har ikke vært gjødslet med kunstgjødsel, det har heller ikke vært nevneverdig beitet. Imidlertid har enga stått brakk i 50 år, og bærer dermed preg av gjengroing. På tross av det, har vi fortsatt mange arter som både har sitt tyngdepunkt i eng, og i tillegg

indikerer tradisjonell drift (Fremstad, 1997). Slått de siste fire år har i følge grunneier og Sissel Vintersol Lillebjerka (ansatt i Hemnes kommune, planavdelinga) ført til redusert mengde av for eksempel geitrams (*Chamerion angustifolium*). Enga verdsettes derfor til kategori B, viktig.

4.2 Eng 2 – Slåttemark (D01)

Området er et engareal avgrenset av blandingskog av hovedsakelig bjørk (*Betula pubescens*) og gran (*Picea abies*), men også iblandet en del andre trær/busker. Arealet av det avgrensede området er 2 088 m².

Figur 4: Eng 2 er en gammel slåttemark som har vært beitet en periode. Beitedyr unngår tyrihjelm (*Aconitum lycotonum*) og einstape (*Pteridium aquilinum*) slik at disse blir dominerende arter på enga etter hvert. Innfelt: Representanter av to slekter i soppriket som ofte opptrer på beitemark; øverst en vokssopp, under en rødskivesopp. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Dominerende arter på enga er sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), einstape (*Pteridium aquilinum*), tyrihjelm (*Aconitum lycotonum*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), skogburkne (*Athyrium filix-femina*) og kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*). Det har vært en del bjørk (*Betula pubescens*) på enga, men den ble ryddet i fjor. Det står igjen stubber. I nedre kant av enga er det mye oppslag av osp (*Populus tremula*). Her er gjengroingen kommet vesentlig lenger enn på eng 1, og tillegg er det her mye beitepåvirkning. Det er mange spor av nedbeitede planter, samt at planter som ikke beites, som tyrihjelm og einstape,

oppnår dominans. Selv om det fins en og annen art som regnes som tilknyttet eng (engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), marinøkkel (*Botrychium lunaria*), følblom (*Leontodon autumnalis*), engfrytle (*Luzula multiflora* ssp. *multiflora*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*) engsyre (*Rumex acetosa*), grasstjerneblom (*Stellaria graminea*), hvitkløver (*Trifolium repens*) og rødkløver (*Trifolium pratense*), så har disse vesentlig mindre utbredelse enn i eng 1. Det ble imidlertid funnet en art vokssopp og en art rødskivesopp (figur 4), flere arter i begge gruppene knyttes til verdifulle slåtte- og beite marker.

Vegetasjonstypen er Frisk næringsrik ”natureng” (G13) i gjengroingsfase (Fremstad, 1997).

Dette er en tidligere slåttemark som er ugjødsel, men den har vært brukt til beite i seinere år, og bærer preg av det. Det er også problemarter som einstape og osp til stede i relativt store mengder, og begge disse kan være vanskelig å få bukt med. Gjengroingen har kommet langt, og selv om de fleste bjørketrærne er fjernet, så står fortsatt stubbene igjen. Dette vil gi en gjødslingseffekt. Lokaliteten verdisettes derfor til kategori C, lokalt viktig siden det er en tidligere slåttemark som har vært beitet, og den har visse kvaliteter fortsatt

5 ANBEFALT SKJØTSEL

5.1 Eng 1 – Slåttemark (D01)

Hovedmålet for denne lokaliteten er å få enga tilbake i en tilstand som er nærmere en tradisjonell slåtteeng på innmark. Det vil si at bregner, høgstauder og storvokst gras holdes nede, og at de mer lavvokste urtene oppnår en større del av dekningsprosenten enn hva som er tilfelle i dag. For å oppnå dette, må det først en viss restaurering til, deretter bør enga slås jevnlig på mest mulig liknende måte som tidligere. Tiltakene bør følges opp gjennom å kontrollere utviklingen på lokaliteten.

Restaurering

Målet for en restaurering er at det skal bli mulig å gjennomføre årlig tilnærmet tradisjonell skjøtsel av slåttemarka. I restaureringsfasen på denne enga trengs noe fjerning av trær/busker, men først og fremst er det å få fjernet strøsjikt samt å få kontroll på bregner og høgstauder. Vi foreslår følgende fremgangsmåte:

1. Aller først kommer rydding av busker/trær. Det står igjen noen få bjørketrær som kan bli stående om det er ønskelig. Noen bjørker var allerede felt på befaringstidspunktet. Er det unge trær, og røttene er mulig å få opp er det aller best. Ellers bør stammen kappes lavest mulig ned mot bakken. Også busker bør kappes lavest mulig. For å unngå gjødslingseffekt må ikke greiner og annet avfall fra ryddinga bli liggende, men fjernes eller brennes på bestemte plasser (nedenfor enga, slik at ikke næringsrikt sivevann kommer inn på enga).

2. Fjerning av strøsjikt. Det er stedvis et relativt kraftig strøsjikt av dødt gras og høgstauder. Dette bør fjernes. Har man kapasitet kan man rake dette sammen med en rive med flate ståltenner, og fjerne det på samme måte som ved avfall etter tre/busk rydding. Imidlertid er det et stort område, og det kan være at kontrollert avsviing er nødvendig som et innledende enkelttiltak, i alle fall i deler av enga. Dette bør i så fall skje tidlig på våren når graset er tørt, og marka fortsatt er fuktig eller frossen. Det er selvfølgelig viktig å følge bestemmelser for slik brenning.
3. Kontroll av storvokste bregner og urter. I en overgangsfase bør de konkurransesterke, nitrogenelskende og skyggedannende artene (som for eksempel geitrams og mjødukt) slås før de blomstrer. Det vil ofte si på tidligsommeren. De kan gjerne slås av høyt oppe på stengelen, slik at man ikke slår de mer lavtvoksende urtene samtidig. Deretter får man en vanlig slått senere på sommeren. Bregnene bør slås gjentatte ganger hele vekstperioden. Det beste er å slå dem av med en tynn kjepp slik at stilken knekker, men uten at den brekkes helt av. Da vil den fortsette å pumpe næringssaft opp fra rota og oppover i bladskafet. Først etter en stund kommer nye skudd opp, og da bør man gjenta behandlingen.

Skjøtsel

Det er svært viktig å komme i gang med slått samme år som ryddingen. Det kan kanskje være nødvendig å slå et par ganger i sesongen de første årene. Deretter følger man lokale slåttetidspunkt. Viktige punkter å få med:

- Følg tradisjonelt slåttetidspunkt (i følge grunneier ca 20. – 21. juli).
- Bruk gjerne tohjulstraktor med slåttekniver. Det er en god og arbeidsbesparende erstatning for ljà. Unngå tyngre maskiner, det pakker jorda sammen og påvirker marka. Bruk heller ikke ryddesag med trimmer som slåtteredskap.
- Gras og urter må rakes sammen, tørkes på bakken og fjernes.

Oppfølging av skjøtsel

Både skjøtselstiltak og utviklingen i området bør dokumenteres:

- Hvert år bør det noteres ryddingsinnsats, slåttetidspunkt og slåtteredskap.
- Utviklingen i området kan dokumenteres med vegetasjonsanalyser av faste prøveflater. Et enklere alternativ kan være fotodokumentasjon av faste steder til faste tider. Det ideelle er å gjennomføre dette hvert år i starten, men så etter hvert kanskje bare hvert femte år. På den måten kan man kontinuerlig vurdere hvor vellykket skjøtselinnsatsen er, og endre skjøtselstiltakene ved behov. Skjøtselsplanen bør uansett vurderes hvert femte år.

5.2 Eng 2 – Slåttemark (D01)

Hovedmålet for denne lokaliteten er å få enga tilbake i en tilstand som er nærmere en tradisjonell slåttemark. I dag har enga tydelig beitepreg, særlig tydelig kan vi se det på mengden tyrihjelms og einstape samt at vegetasjon ellers er holdt noe nede. Et annet problem er oppslaget av osp som også må gjøres noe med. Lavvokste urter og gras bør ha en større del av dekningsprosenten enn hva som er tilfelle i dag, samt en jevnere fordeling. Først må det settes opp gjerde mot beitedyrene, deretter kommer restaurering og til slutt skjøtsel som følger tradisjonell hevd av slike enger. Tiltakene bør følges opp gjennom å kontrollere utviklingen på lokaliteten.

Oppsetting av gjerde

Ved oppsetting av landbruksgjerder må en følge beiteloven. Inngjerdingen bør helst skje rett etter teleløsningen mens marka fortsatt er fuktig. Med hensyn til historie og estetikk er det best med tradisjonelle gjerder. Valg av gjerder er også avhengig av hvilke dyr som skal holdes ute av enga. Også trådgjerder kan imidlertid brukes. Piggtråd bør unngås. I dette tilfellet er det både sau, kyr og elg som skal holdes ute. Det må vurderes om mengden av større beitedyr er så stor at gjerdet må gjøres sikkert for mer enn sau. I så fall bør sauenettingen forsterkes med en elektrisk tråd ca 15 cm ovenfor nettingen.

Råd ved oppsetting av sauenetting:

- Stolpene settes med en avstand på ca 3 m.
- Høyde på stolpene er mellom 120 og 180 cm. Nettingen festes på den siden av stolpene som vender mot den sida dyrene befinner seg, altså utsiden. Unntatt ved hjørnene og på de stolpene som er nærmest hjørnet. De minste netthullene nederst. Strekk nettingen hardt.
- Fyll kryphull mellom netting og marka med jord eller stein.

Restaurering

Målet for en restaurering er at det skal bli mulig å gjennomføre årlig tilnærmet tradisjonell skjøtsel av slåttemarka. I restaureringsfasen på denne enga trengs fjerning av trær/busker, særlig osp. Lavere kapping av noen bjørkestammer kan også være nødvendig. Strøsjiktet bør nok rakes noe, men det er ikke tykt. Kontroll på særlig bregnene må gis spesiell omtanke, mens tyrihjelms sannsynligvis forsvinner greit med slåtten. Vi foreslår følgende fremgangsmåte:

1. Aller først kommer rydding av busker/trær. Noen bjørker var allerede felt på befaringsstidspunktet. Er det unge trær, og røttene er mulig å få opp er det aller best. Ellers bør trestammen kappes lavest mulig ned mot bakken, det letter blant annet slåtten senere. Også busker bør kappes lavest mulig. For å unngå gjødslingseffekt må ikke greiner og annet avfall fra ryddinga bli liggende, men

fjernes eller brennes på bestemte plasser (nedenfor enga, slik at ikke næringsrikt sivevann kommer inn på enga).

2. Fjerning av osp i nedre del av enga må gjøres på en spesiell måte. Dersom man kapper osp, så kommer det mange rotskudd. Det kan være at de ospeplantene som har kommet opp er så unge at de kan dras opp med rota. Går ikke det, er det best å ringbarke treet nedenfor nederste grein. Dette er lettest om våren.
3. Fjerning av strøsjikt. Strøsjiktet av dødt gras og urter kan rakes sammen med en rive med flate ståltenner, og fjernes på samme måte som ved avfall etter tre/busk rydding. Dette gjøres bare der man ser det er tykkeste strøsjikt. Beitet har gjort at strøsjiktet her ikke er så kraftig.
4. Kontroll av storvokste bregner og urter. I en overgangsfase bør særlig tyrihjelmslått slås før den blomstrer. Det vil ofte si på tidligsommeren. Gjerne høyt oppe på stengelen, slik at man ikke slår de mer lavtvoksende urtene samtidig. Deretter får man en vanlig slått senere på sommeren. Bregnene, særlig einstape, bør slås gjentatte ganger hele vekstperioden. Det beste er å slå den av med en tynn kjepp slik at stilken knekker, men uten at den brytes helt av. Da vil den fortsette å pumpe næringssaft opp fra rota og oppover i bladskaftet. Først etter en stund kommer nye skudd opp, og da bør man gjenta behandlingen. Vær oppmerksom på at einstape er kreftfremkallende, og det anbefales at man ikke puster inn sporer (og kanskje også plantesaft) over tid når man jobber med den. Den er imidlertid en særdeles viktig art å få kontroll over. Einstape bruker allopati (utskiller veksthemmende stoffer fra røttene som hemmer andre planters vekst) og vil dermed virke veksthemmende på de plantene som man ønsker i enga, og kan derfor ta kontroll over store områder relativt raskt om den får vokse uforstyrret.
5. Dersom det har kommet opp mye stein i enga bør de største fjernes for å ikke bli et problem ved slått.

Skjøtsel

Det er svært viktig å komme i gang med slått samme år som ryddingen. Det kan kanskje være nødvendig å slå et par ganger i sesongen de første årene. Deretter følger man lokale slåttetidspunkt. Viktige punkter å få med:

- Følg tradisjonelt slåttetidspunkt (i følge grunneier ca 20. – 21. juli).
- Bruk gjerne tohjulstraktor med slåttekniver. Det er en god og arbeidsbesparende erstatning for ljà. Unngå tyngre maskiner, det pakker jorda sammen og påvirker marka. Bruk heller ikke ryddesag med trimmer som slåtteredskap.
- Gras og urter må rakes sammen, tørkes på bakken og fjernes.

Oppfølging av skjøtsel

Både skjøtselstiltak og utviklingen i området bør dokumenteres:

- Hvert år bør det noteres ryddingsinnsats, slåttetidspunkt og slåtteredskap.
- Utviklingen i området kan dokumenteres med vegetasjonsanalyser av faste prøveflater. Et enklere alternativ kan være fotodokumentasjon av faste steder til faste tider. Det ideelle er å gjennomføre dette hvert år i starten, men så etter hvert kanskje bare hvert femte år. På den måten kan man kontinuerlig vurdere hvor vellykket skjøtselinnsatsen er, og endre skjøtselstiltakene ved behov. Skjøtselsplanen bør uansett vurderes hvert femte år.

6 KILDER

6.1 Nettbaserte kilder

Naturbase: www.naturbase.no

NGU: www.ngu.no

6.2 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning (2007): *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E (1997): *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12: 1 -279.

Lid, J. og Lid, D.T., (2007). *Norsk flora*. Oslo: Det norske samlaget.

Moen, A. 1998: *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss. 1-199.

Norderhaug, A., Austad, I. og Hauge, L. (red.), (1999). *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Landbruksforlaget. (Internettutgave: www.dirnat.no).

7 Faktaark - Naturtyper

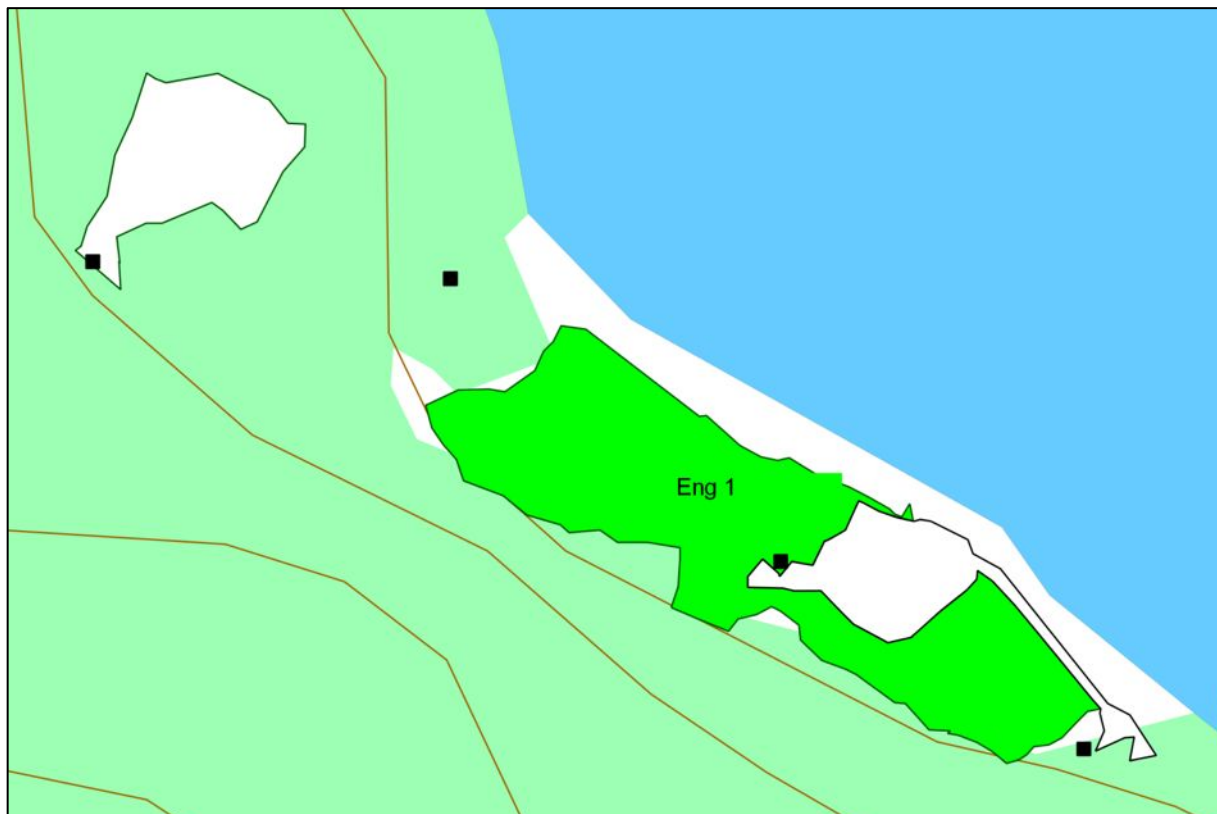
Lokalitetsnr. xxxxxxxx Holmstranda
gård Slåttemark

Naturtype: D01 – Slåttemark

Utforming: D0104 – Frisk fattigeng
D0113 – Frisk næringsrik natureng

Verdi: B Tilstand: Gjengrodd

Siste feltsjekk: 24.07.2010, Gunn-Anne
Sommersel – Ecofact AS

Beliggenhet/avgrønsing, naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger på sørsiden av Ranfjorden, på vestsiden av munningen til Finneidfjorden. Vegetasjonsgeografisk region er mellomboreal vegetasjonssone, svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen er glimmerskifer og glimmergneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D01: Slåttemark med utformingene D0104- Frisk fattigeng og D0113 – Frisk næringsrik "natureng". Det har aldri vært brukt kunstgjødsel eller tungt maskineri.

Gammel slåtteeeng på husmannsplassen Holmstranda. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Artsmangfold:

Store områder domineres av skogørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*). I andre områder er skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), hvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*) og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) mest fremtredende. Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er viktig flekkvis, men har liten tuedannelse. I kanten mot skogen er det store grupper med bregner, hvorav skogburkne (*Athyrium filix-femina*) og saueteig (*Dryopteris expansa*) er de viktigste. Imidlertid er det også mange arter som indikerer tradisjonell drift uten gjødsling. Viktigste her er engkvein (*Agrostis capillaris*), gulaks (*Anthoxantum odoratum*), rødsvingel (*Festuca rubra*), hvitmaure (*Galium boreale*), prestekrage (*Leucantemum vulgare*), engfrytle (*Luzula multiflora ssp. multiflora*) og småengkall (*Rhinantus minor coll.*). Det ble ikke funnet noen rødlistede arter.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Det er ca 50 år siden drift på husmannsplassen opphørte, men slått av enga ble tatt opp igjen i 2006. Innslag av bjørk, samt høye stauder og bregner viser at enga er sterkt preget av gjengroing. Imidlertid er det fortsatt til stede mange av de artene som karakteriserer frisk fattig-eng og frisk, næringsrik "natureng".

Verdivurdering:

Lokaliteten preges av gjengroing, men har relativt stort innslag av de opprinnelige artene til en slåttemark av viktig type. Oppstart av drift i 2006 har allerede redusert mengden gjengroingsarter. Det ble ikke funnet noen spesielle arter. Verdien settes til viktig (B).

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Enga må restaureres på forhånd. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010) eller Norderhaug, Austad og Hauge (1999).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Holmstranda gård, Hemnes kommune i Nordland Fylke. Skjøtselsplan.
Ecofact rapport 46, 19 s.

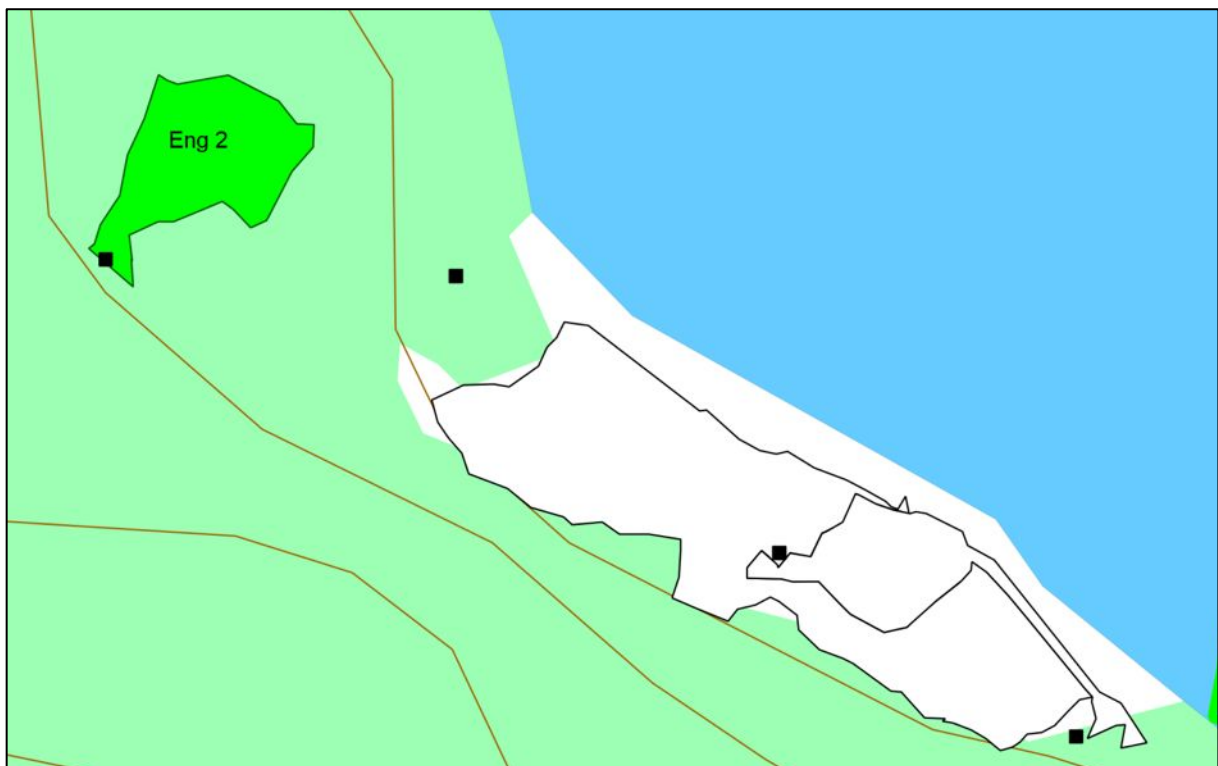
**Lokalitetsnr. xxxxxxxx Holmstranda
gård Slåttemark**

Naturtype: D01 – Slåttemark

Utforming: D0113 – Frisk næringsrik natureng

Verdi: C Tilstand: Gjengrodd

Siste feltsjekk: 24.07.2010, Gunn-Anne
Sommersel – Ecofact AS

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger på sørsiden av Ranfjorden, på vestsiden av munningen til Finneidfjorden. Vegetasjonsgeografisk region er mellomboreal vegetasjonssone, svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen er glimmerskifer og glimmergneis. Engarealet er i utmark, og er avgrenset av blandingsskog av hovedsakelig bjørk (*Betula pubescens*) og gran (*Picea abies*), men også iblandet en del andre trær/busker.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D01 - Slåttemark med utformingen D0113 – Frisk næringsrik "natureng". Det har aldri vært brukt kunstgjødsel eller tungt maskineri på enga, men de siste årene har den blitt beitet av sau, noe kyr og elg.

Gammel slåttemark som i dag beites. Feltsjiktet domineres av planter som beitedyrene unngår. Foto: Gunn-Anne Sommersel

Artsmangfold:

Ingen arter som i dag er på rødlista ble funnet. Dominerende arter på enga var sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), einstape (*Pteridium aquilinum*), tyrihjem (*Aconitum lycotonum*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), skogburkne (*Athyrium filix-femina*) og kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*). Det fins fortsatt arter som er tilknyttet eng, for eksempel (engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), marinøkkel (*Botrychium lunaria*), følblom (*Leontodon autumnalis*) engfrytle (*Luzula multiflora* ssp. *multiflora*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*) engsyre (*Rumex acetosa*), grasstjerneblom (*Stellaria graminea*), hvitkløver (*Trifolium repens*) og rødkløver (*Trifolium pratense*). I tillegg ble det funnet ulike arter av vokssopp og rødkviesopp. De ble ikke nærmere bestemt, men flere arter i begge gruppene knyttes til verdifulle slåtte- og beite marker.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

I dag beites enga. Det er mange spor av nedbeitede planter, samt dominans av planter som ikke beites, som tyrihjem (*Aconitum lycotonum*) og einstape (*Pteridium aquilinum*). Det har vært en del bjørk (*Betula pubescens*) på enga. Den ble ryddet i 2009, men stubbene står igjen, og vil gi en gjødslingseffekt. I nedre kant av enga er det mye oppslag av osp (*Populus tremula*).

Verdivurdering:

Dette er en tidligere slåttemark som er ugjødsla, men den har vært brukt til beite i seinere år, og bærer preg av det. Det er også problemarter som einstape og osp til stede i relativt store mengder, og begge disse kan være vanskelig å få bukt med. Gjengroingen har kommet langt, og selv om de fleste bjørketrærne er fjernet, så står fortsatt stubbene igjen. Dette vil gi en gjødslingseffekt. Denne lokaliteten er også en viktig del av en større helhet. Husmannsplasser hvor både bygninger og

kulturmark fortsatt er delvis intakt/mulig å restaurere er ikke vanlig. Lokaliteten verdisettes derfor til kategori C, lokalt viktig.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Enga må restaureres på forhånd. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010) eller Norderhaug, Austad og Hauge (1999).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Holmstranda gård, Hemnes kommune i Nordland Fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 46, 19 s.

8 ARTSLISTE OVER REGISTRERTE KARPLANTER

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Eng 1	Eng 2
<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	x	x
<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	x	
<i>Aconitum lycoctonum</i>	tyrihjelm	x	x
<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	x	x
<i>Alchemilla sp.</i>	marikåpe	x	
<i>Alopecurus pratensis</i>	engreverumpe	x	
<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	x	
<i>Angelica sylvestris</i>	sløke	x	x
<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	fjellgulaks		x
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	x	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	x	
<i>Athyrium filix-femina</i>	skogburkne	x	x
<i>Betula pubescens</i>	bjørk	x	x
<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	x	x
<i>Botrychium lunaria</i>	marinøkkel		x
<i>Calamagrostis phragmitoides</i>	skogrørkvein	x	x
<i>Caltha palustris</i>	bekkeblom	x	
<i>Carex nigra var. nigra</i>	vanlig slåttestarr		x
<i>Carex pallescens</i>	bleikstarr		x
<i>Cerastium fontanum</i>	vanlig arve	x	
<i>Chamerion angustifolium</i>	geitrams	x	
<i>Cicerbita alpina</i>	turt	x	
<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	x	x
<i>Crepis paludosa</i>	sumphaukeskjegg		x
<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	skogmarihand	x	x
<i>Deschampsia cespitosa</i>	sølvbunke	x	x
<i>Dryopteris expansa</i>	sauetelg	x	
<i>Elytrigia repens</i>	kveke	x	
<i>Equisetum pratense</i>	engsnelle	x	
<i>Equisetum sylvaticum</i>	skogsnelle		x
<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	x	x
<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt	x	x
<i>Galium boreale</i>	hvitmaure	x	
<i>Galium uliginosum</i>	sumpmaure	x	x
<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	x	x
<i>Geum rivale</i>	enghumleblom	x	
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	fugletelg	x	
<i>Hieracium sp.</i>	sveve	x	
<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv		x
<i>Lathyrus pratensis</i>	gulskolm	x	
<i>Leontodon autumnalis</i>	følblom	x	x
<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage	x	
<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>	engfrytle	x	x

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Eng 1	Eng 2
<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>frigida</i>	seterfrytle		
<i>Luzula pilosa</i>	hårfrytle	x	x
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle	x	
<i>Oxalis acetocella</i>	gaukesyre	x	
<i>Phegopteris connectilis</i>	hengeving		x
<i>Phleum alpinum</i>	fjelltimotei	x	x
<i>Picea abies</i>	gran	x	
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i>	seterrapp	x	
<i>Populus tremula</i>	osp		x
<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	x	x
<i>Prunella vulgaris</i>	blåkoll	x	
<i>Pteridium aquilinum</i>	einstape		x
<i>Pyrola minor</i>	perlevintergrønn		x
<i>Ranunculus acris</i>	engsoleie	x	x
<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	x	x
<i>Rubus idaeus</i>	bringebær	x	x
<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær	x	x
<i>Rumex acetosa</i>	engsyre	x	x
<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	x	
<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	x	
<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom		x
<i>Taraxacum</i> sp.	løvetann		x
<i>Trientalis europaea</i>	skogstjerne	x	x
<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver		x
<i>Trifolium repens</i>	kvitkløver		x
<i>Trollius europaeus</i>	ballblom	x	
<i>Tussilago farfara</i>	hestehov	x	
<i>Urtica dioica</i>	nesle	x	
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	x	
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	x	
<i>Valeriana sambucifolia</i>	vendelrot	x	
<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	x	x
<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	x	
<i>Viola biflora</i>	fjellfiol	x	x
<i>Viola riviniana</i>	skogfiol		x